

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ СО НАСЛОВ „ИСТОРИЈА НА ПРАВОТО – ПРАКТИКУМ I“ ОД АВТОРОТ ДОЦ. Д-Р ДИМИТАР АПАСИЕВ, ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот на УГД и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачка дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, како и Одлуката со арх. бр. 1102-76/30 од 146. редовна седница на Наставно-научниот совет на Правниот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, одржана на 7 март 2017 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- проф. д-р **Мишо Докмановиќ**, Правен факултет „Јустинијан Први“, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје;
- проф. д-р **Страшко Стојановски**, Правен факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,

за изготвување на извештај/ рецензија на приложениот ракопис „ИСТОРИЈА НА ПРАВОТО – ПРАКТИКУМ I (ХРЕСТОМАТИЈА НА СТАРОВЕКОВНИ ЗАКОНИЦИ)“ од авторот доц. д-р Димитар Апасиев, наменет за студентите на прв циклус студии на Правниот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

* * *

По внимателниот преглед на приложениот ракопис, Рецензентската комисија до Наставно-научниот совет на Правниот факултет при УГД го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот

Ова учебно помагало т.е. интерен електронски практикум од авторот доцент д-р Димитар Апасиев носи наслов „ИСТОРИЈА НА ПРАВОТО“, со поднаслов „Хрестоматија на старовековни законици“.

Наменет е за студентите во прва година на Правниот факултет при УГД, во Штип и во Струмица, коишто во првиот (непарен/зимски) семестар го слушаат факултативниот, т.е. опциониот факултетски предмет Историја на правото – код: 4PF100312, со број на часови 2+1+1, којшто носи 4 ЕКТС кредити.

Приложениот ракопис е во согласност со Наставната програма / силабусот по конкретниот предмет и опфаќа теми кои се покриени во курикулумот, т.е. наставната материја за студиската програма за која е наменет – Правни студии (сите насоки).

Податоци за обемот ракописот

Приложениот интерен практикум за рецензија содржи 185 страници уреден, технички среден и лекториран текст на стандарден македонски јазик, во стандарден В5 формат, со единечен проред и големина на фонт 11 (Cambria), согласно со интерните правила и упатства на издавачот.

Ракописот на практикумот содржи 275 фусноти и 104 библиографски единици (поделени на класични и средновековни дела; книги; периодики и статии; специјализирани енциклопедии и речници и интернет страници).

Според предвидениот број на часови во годишниот т.е. семестрален распоред, како и според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачка дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип – обемот и содржината на вака приложениот ракопис ги задоволува постоечките зададени критериуми.

Краток опис на содржината

Од содржински аспект, покрај *Предговорот*, ракописот структурно е поделен на четири дела (Старо месопотамиско право; Старо хетитско право; Старо еврејско право; Старо хеленско право) и содржи четири глави, библиографија и биографија.

Авторот, следејќи ја традиционалната и прегледна римско-византиска структурологија којашто е присутна во познатите кодификаторски правни дела, од содржински аспект, целиот труд т.е. книга (*liber*) – со оглед на ограничениот расположлив простор – го поделил на четири глави (*caput*). Главите, пак, се поделени на оддели означени со римски цифри, кои понатаму се делат на точки (нумерирани со арапски цифри) и потточки (соодветно означени со мали италики букви, со една заграда).

Првата глава се однесува на *Хамурабиевиот законик*. Таа е поделена на Вовед, Нормативен дел и Епилог. Нормативниот дел содржи вкупно 282 члена, поделени во дваесет оддели: I. Процесни правила [ги опфаќа членовите §1–5]; II. Кражба [§6–13]; III. Грабнување и разбојништво [§14–25]; IV. Војнички правила [§26–41]; V. Земјоделски правила [§42–66]; VI. Стварноправни работи кај недвижности [§67–87]; VII. Трговски правила [§88–107]; VIII. Угостителски правила [§108–111]; IX. Облигациони правила [§112–113]; X. Должничко ропство [§114–119]; XI. Депозит [§120–126]; XII. Брачно право - лични и имотни односи на сопружниците [§127–161]; XIII. Наследно право [§162–184]; XIV. Семејно право [§185–194]; XV. Телесни повреди - т.н. насилнички деликти [§195–214]; XVI. Лекарски грешки [§215–227]; XVII. Градежни работи [§228–233]; XVIII. Бродски работи [§234–240]; XIX. Наем – земјоделско-сточарски и занаетчиско-поморски односи [§241–277]; и XX. Купопродажба на робови [§278–282]. Тука авторот прави успешен обид за структуролошко групирање, систематизирање, коментирање и давање наслови на секој од посочените параграфи, т.е. членови – првенствено поради дидактички причини и со цел полесно снаоѓање на студентите во обемната, разнолика и сложена правна материја.

Втората глава се однесува на Хетитскиот законик. Таа е поделена на петнаесет оддели, со вкупно 200 насловени члена: I. Убиство [§1–6]; II. Телесни повреди [§7–18]; III. Грабнување [§19–21]; IV. Бегство на робови [§22–24]; V. Оштета [§25–26]; VI. Брак - лични и имотни односимаѓу сопружници и сватови [§27–39]; VII. Војнички правила [§40–42]; VIII. Облигациони односи [§43–56]; IX. Кражба [§57–71]; X. Оштета - надомест кај приватни деликти [§72–144]; XI. Договорни односи - закуп, наем и дело [§145–163]; XII. Ритуални правила - жртвувања и осветувања [§164–169]; XIII. Разновидни казуистички правила [§170–175]; XIV. Пазарни правила - тарифник за цени [§176–186]; и XV. Сексуални деликти [§187–200].

Третата глава се однесува на *Мојсеевите закони*, односно на дел од старозаветното библиско Петокнижие. Првиот оддел го опфаќа Декалогот, т.е. Десетте Божји заповеди и Синајските плочи на Заветот; додека вториот оддел се однесува на правните одредби од Исход, т.е. законите од Втората книга Мојсеева – поделени на 27 точки (Закон за жртвеник; Закон за ропство; Закон за убиство; Закон за телесни повреди; Закон за штета; Закон за кражба; Закон за облигации; Закон за љубовциство; Закон за светогрдие; Закон за морално поведење; Закон за Божја посветеност; Закон за правда и правичност; Закон за одмор и починка; Закон за трите празници; Закон за богослужба; Закон за свештеници; Закон за жртвувања; Закон за попис и религиозен данок; Закон за обредна хигиена; Закон за свето миро и помазание; Закон за свет темјан и кадиво; Закон за светата Сабота; Закон за казнување на идолопоклоници; Закон за неносење накит; Закон за чистота на крвта; Закон за повторените услови на Сојузот; Јавно соопштување на најважните одредби од Законот).

И конечно, четвртата и последна глава се однесува на старохеленскиот *Гортински законик* кој потекнува од грчкиот остров Крит. Таа е поделена на вкупно 12 оддели т.е. колумни, а опфаќа вкупно 11 точки: I колумна – Процесни правила за статусни спорови; II колумна – Сексуални деликти (силување и прељуба) и Брачно право (лични и имотни односи); III колумна – Родителско-старателски односи; IV и V колумна – Наследно право; VI колумна – Статусни правила; VII и VIII колумна – Правила за епиклера и епибалонти; IX колумна – Облигациони односи; X колумна – Семејни правила за посвојување; XI колумна – Правила за судење (преземање туѓ долг); и XII колумна – Преодни и завршни одредби (појаснувања за епиклератот).

ЗАКЛУЧОК

Учебното помагало „Историја на правото – практикум I (Хрестоматија на старовековни законици)“ претставува системско дело од областа на примитивното и старовековното т.н. античко право, што целосно одговара на потребите на студентите за кои е наменет. Според содржината, обемот и структурата, авторот се потрудил и успеал во тоа да направи мошне илустративен обид за приближување на оваа правно-историска материја до студентите почетници, на мошне разбирлив, среден, јасен и хронолошки систематизиран начин.

Оттука, сосем оправдано цениме дека поднесениот ракопис, од научно-стручен аспект, е зрел за објавување заради детално запознавање на младите студенти по право со првичните архаични правни институти, концепти и сфаќања од најстариот период на развојот на правото воопшто и неговите први почетоци, како и педантно следење на нивниот историски развој во еден поширок општествен контекст.

Од сево горенаведено, недвосмислен е заклучокот дека општата педагошка оценка за авторот и ракописот се позитивни – со оглед на богатите научни квалитети и потенцијалот на еден млад научник со кој располага Апасиев, Рецензентската комисија заклучува дека приложениот ракопис ГИ ЗАДОВОЛУВА критериумите за јавно објавување и му предлага на Наставно-научниот совет на Правниот факултет при УГД - Штип да го прифати овој позитивен рецензентски извештај за ова учебно помагало и ракописот на наведениот практикум да го одобри за објавување.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. д-р Мишо Докмановиќ, с.р.

Проф. д-р Страшко Стојановски, с.р.